

הלכות תפילין סימן כה

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה מי שהוא זהיר]

וקל"שפן אם ירצה להתעטף גם בטלית גדול בביתו⁽²³⁾.

(23) היינו, שגם לדעת השו"ע עדיף שיתעטף בטלית גדול בביתו, אפילו אם הוא זהיר בטלית קטן, וזה שלא בדעת השו"ע הרב (סעיף ה-ו) שכתב שכיון שיש אומרים שיש להקדים תפילין לציצית, לכן ילבש את הטלית קטן בביתו ויניח תפילין, ובטלית גדול יתעטף בבית הכנסת, כדי שיצא ידי חובת כל הדעות.

[משנ"ב ס"ק טו]

עקר המצוה וקיימה תלויה בפננה שישנן בשעת קיום המצוה⁽²⁴⁾ וכו', אפילו אם לא כן וק' לשם מצוה בלבד יצא⁽²⁵⁾.

(24) וכפי שביאר לעיל (סי' ח ס"ק יט), שאף שבכל המצוות די שיכיון שעושה לשם ה' שצויה לעשותה ויצא גם למאן דאמר מצות צריכות כוונה, כמבואר לקמן (סי' ס ס"ק ז), בתפילין יש לימוד מיוחד 'למען תהיה תורת ה' בפוך כי ביד חזקה הוציאה ה' ממצרים' שיש לכונן את כוונת המצוה, וכן לגבי ציצית וסוכה יש פוסקים שמהם לומדים שיש לכונן בהן את כוונת המצוה.

(25) ובדיעבד אם לא כיוון בפירוש בשעת עשיית המצוה לקיימה, כתב לקמן (שם ס"ק י) בשם החיי אדם, שאם מוכח לפי הענין שעשה כדי לקיים את המצוה יצא ידי חובתו, והוסיף בביה"ל שם (סי' ד"ה וכן הלכה), שהוכחה זו היא גם על ידי אמירת הברכה או ההכנה למצוה. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק טז]

לקרות הארבע פרשיות לאחר הנחת תפילין⁽²⁶⁾.

(26) ומי שנהג בן ולא קראן לאחר ההנחה, כתב המחזיק ברכה (קונטרס אחרון סי' לד אות ג) שיאמרו אחר 'עלינו לשבח' קודם שמסיר את התפילין.

[משנ"ב ס"ק כא]

משום חשש ספק ברכה לבטלה⁽²⁷⁾ וכו', סבירא לן להלכה קדעת רבנו תם⁽²⁸⁾, וק' לרש"א דמלתא להוציא עצמנו מידי כל פקפוק⁽²⁹⁾ נוהגין לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'⁽³⁰⁾.

(27) ומי שהיה אנוס ולא נודמנו לו תפילין אלא לפני ברכת 'גאל ישראל', כתב לקמן (סי' סו ס"ק מז) שלא יפסיק באמירת 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

ולענין ברכת התפילין כתב שם, שאם לא נודמנו לו תפילין אלא לפני ברכת 'גאל ישראל', יותר נכון שלא יברך אלא ברכת 'להניח תפילין', שהרי בלאו הכי הרבה פוסקים סוברים כן.

(28) ולענין עניית אמן על ברכת 'על מצות תפילין', כתב הפמ"ג (א"א ס"ק י) שיש להסתפק בכך. ובביה"ל לקמן (סי' רטו ס"ד ד"ה ואסור) כתב שאם אחד מברך כפי דעה שלא הודחה לגמרי מן הפוסקים אין איסור לענות עליה אמן. ומה שכתב במשנ"ב לקמן (סי' מז ס"ק יב) שלא יענה אמן אחר ברכת 'לעסוק בדברי תורה' מכוין שספק אם היא שייכת לברכת 'והערב נא', ביאר הגר"ח קניבסקי (מאיר עוז סי' מז ס"ד אות ז ב) שטעמו הוא כדי שלא לגרום הפסק למברך, שיצטרך להמתין עד לאחר עניית האמן.

(29) ואפילו לסוברים שאין צורך בברכה זו, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות ח) שאין המברך עובר על איסור ברכה לבטלה בשוגג, כיון שאין בזה ביזוי כלפי שמיא, אלא אדרבה יש בכך משום ריבוי כבוד שמים.

(30) ומי שהפסיק בדיבור מיד לאחר הברכה, כגון שענה עם הציבור לדבר שבקדושה וזכר שלא אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', כתב הגרש"ז אויערבך (שיח הלכה אות מד והע' ה) שיואמר כן כל עוד עוסק הוא בהנחת התפילין, אולם לאחר שהסתלק מהנחת התפילין, שוב אין מקום לאמירה זו.

ומי ששמע קריש מיד לאחר הברכה, ועליו לענות עם הציבור 'אמן יהא שמיא רבה', כתב הגרש"ז אויערבך (שם) שאפשר שיכיון בזה גם כנגד 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ב מהל' שבעות ה"א): 'לפיוך' אם טעה הלשון והוציא שם לבטלה, ימחר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו כדי שלא יזכר לבטלה, כיצד, אמר ה', אומר 'ברוך הוא לעולם ועד' או 'גדול הוא ומהולל מאד' וכיוצא בזה, עכ"ל, ומסתבר שאמירת 'יהא שמיא רבה' באופן זה, עולה לשני הדיוקים גם יחד.

[ביה"ל ד"ה וטוב]

ואין זה בכלל גורם ברכה שאינה צריכה, דהא מברך לעשות כן מפני ספקא דדינא⁽³¹⁾.

(31) ומטעם זה כתב במשנ"ב לעיל (סי' ד ס"ק ל) לגבי מי שהיה נעור כל הלילה, שיעשה צרכיו או יטיל מים וישפשף, כדי שעל ידי זה יתחייב לכל הדעות בברכת 'על נטילת ידיים' ובברכת 'אשר יצרי'. אמנם לגבי הישג בלילה בטליתו, כתב במשנ"ב לעיל (סי' ח ס"ק מז) שלכתחילה אין נכון שכשיקום יפשטנה על דעת שלא ללבוש תיקף ובכך יתחייב בברכה על הטלית, כיון שלדעת הפוסקים הריהו גורם ברכה שאינה צריכה.

[ביה"ל ד"ה פגע]

כן פסק הש"ז לקמן בסימן תרפ"ד ע"י הג"ק ד, דלא קאבדקתם⁽³²⁾ וכו', וקמו שפתי במשנה רב⁽³³⁾.

(32) שכתב (הל' ברכות ד"ה כתב ה"ר גרשון) לענין קריאת התורה של ראש חודש טבת, שכיון שיש להקדים את הקריאה של ראש חודש לקריאה של חנוכה, אם טעה והתחיל לקרוא בשל חנוכה, צריך להפסיק ולקרוא בשל ראש חודש, והובאו דבריו ברמ"א לקמן (סי' תרפ"ד ס"ג). והביא האבודרהם ראייה לדבריו, ממה שקיימא לן לענין תפילין, שאם הקדים תפילין של ראש תפילין של יד לא יצא, וצריך להניח בסדר מצותו, ועל כרחק שיש להפסיק את קיום המצוה כדי לעשות את המצוות בסדרן.

(33) וכן כתב בביה"ל לקמן (סי' תכו ס"ב ד"ה במוצאי שבת בשם הב"ח).

וכן לענין דין קרימת ציצית לתפילין, כתב הרמ"א לעיל (סי' א) שאם היו התפילין מזומנות בידו ואין בידו ציצית, אינו צריך להמתין עד שתזדמן לו ציצית, אלא מניח את התפילין ולבשיבאו לו ציצית ילבשנה. ובטעם הדבר כתב המשנ"ב שם (סי' ז), שאין משהיה את המצוה, שאף על פי שיעשה אחר כך את המצוה באופן היותר מוכרח, מ"מ מצוה בשעתה חביבה. וראה מה שכתבנו שם.

לג באר הבולה

הלכות תפלין סימן כה

מִנְתוֹת לוֹ
לְפָרֵשׁ רִשְׁי
וְהַרְמֵזִם
בֵּית עֲרֵשְׁקִיא
מִתְּסוֹפּוֹת בְּמִנְחוֹת
הַ וּבִזְמַא לֵב

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא (ט) לְהַנִּיחַ אֶרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת אֵלָיו, שֵׁשׁ בָּהֶם יַחֲדוֹ שָׂמוּ וַיַּצִּיאתָ מִצֵּרִים, עַל הַדְּרוֹעַ כְּנֶגְדֵּךְ הַלֵּב וְעַל הָרֹאשׁ כְּנֶגְדֵּךְ הַמֶּת, כְּדֵי שֶׁיִּזְכָּר נִסִּים וּנְפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁהֵם מוֹרִים עַל יַחֲדוֹ וְיֹאשֶׁר לוֹ הַלֵּב וְהַמְּמַשְׁלָה בְּעֵלְיוֹנִים וּבַתְּחֻתּוֹנִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּרִצּוֹנוֹ, וַיִּשְׁעָבֵד לַהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא הַנִּשְׁמָה שֶׁהִיא בְּמֶת וְגַם הַלֵּב שֶׁהוּא עֶקֶר הַתְּאֵאוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת, וּבָזָה יִזְכָּר הַבוֹרָא וַיִּמְצֵט הַנְּאֻמָּיו. וְהַנִּיחַ שֶׁל יָד (ג) [ג] (יז) תַּחֲלָה (יח) וַיִּכְבֶּד (יט) [לְהַנִּיחַ (יט) תַּפְלִין] וְאַחֲרָכֶּךָ יָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ, וְיֵלֵא לְבָרֶךְ כִּי אִם בְּרָכָה אַחַת לְשִׁיתִיכֶם: הִגָּה וַיֵּשׁ אוֹמְרִים לְבָרֶךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ (כ) 'עַל מִצּוֹת תַּפְלִין' אִפְלוּ לֹא הִפְסִיק בִּינֵיהֶם (הַרַ"שׁ הַלְכוֹת תַּפְלִין) [וְכָן פִּשְׁטַּת הַמִּנְהַג בְּדֵי אֲשֶׁכֶּה שֶׁמְבָרְכִין (ה) [ה] שְׁתֵּי בְּרָכוֹת. (כא) *יִטּוֹב לומר תְּמִיד אַחֵר הַבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה 'בְּרוּךְ שֶׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'] (מַהֲר"ל בֵּן חַבִּיב, אגור סימן לו): ו' ט"ס (כב) *פָּגַע בְּשֶׁל

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

שְׁחִיבוּ הַקָּבֹד הַחֹסֶד דְּחִי' בָּנוּ יְכֹל לְהַעֲבִיר עַל שֵׁל שְׁכֶת וּלְקַח אֶת שֵׁל חַל עֵינֵי יוֹסֵם
מִבֶּט שְׁלֹשֶׁת הָקָרִי' וְיֵל אֶף שְׁהוּא לְבֹשֶׁת טִיף יֵשׁ לְבֹשֶׁת גַּם טִלְחֵי-יְכֹדוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה
עֵינֵי: [1] תַּחֲלֵה' עֲבָהֵיט. וְיִי שְׁנֵהֲלֵה לְקֵינֵה שֶׁלֹּחֶה מִיָּשֹׁב וְשִׁיר מִשְׁפָּח קִדְּצֵת הָקָרִי'
[2] מִבֶּט בְּדִרְבִּי נֹעַם שֶׁ פִּינִי דִלְעֵנִי יִהְיֶה נָשִׁי אִין חֹזֶהֶל לְקִדְּרֵה בִּרְכַת מִשְׁפָּח מִשְׁפָּח לְקִדְּרֵה
אִינוּ רֵשִׁאי לְהַעֲבִיר לְבָרֶךְ מִשְׁפָּח. שְׁלִדְנֵת מִשְׁפָּחֵה הַנִּזְכָּר לְקִדְּרֵה מִשְׁפָּח: [7] לְקִדְּרֵה
עֲבָהֵיט. כְּמִמָּה מִינֵה מִקְרָא דְּמִצְוֹת ה' בְּרָה. עֵינִי בְּהִנָּה חֹסֶדֶת שְׁכֶת וּבִשְׁמִירָיוסָהּ עַל
הַחֲרִיזֵת מִשֵּׁ שֶׁם בְּרָה אֶל אֲכִסְיֵת חֲזוֹן בִּי' ס' א' וְיִי [5] עֵינֵי בְּרִכּוֹת. עַל כֵּן חֵיט.
וְכִתְּבֵה מִתּוֹחִיק-בִּדְכָה: כִּי שְׁנֵהֲלֵה וּבְרַךְ עַל תְּפִלָּה שֶׁ יֵד עַל מִצְוֹת תְּפִלָּה יִצְא, וְכִן הוּא
וְכִתְּבֵה אֲשֶׁמֶן אִם יוֹדֵר מִרְסֵה מִשְׁפָּחֵה לְקִדְּרֵה קֹדֶם הַחֲרִיזֵת גִּיב וְעַל שְׁמִירָיוסָהּ בְּרָה עַל

ה'הקמ"ב ברגל, ל"ח. רצ"ל מצותו יש לברך תנאי בפקיית, ל"ח את נה ונ"כ המא, אבל הש"י כתב בשם אחיו הר"י הלוי שייאמר תנאי בחולם לשון רבים דהיי הרי מצות דקא אמרוהו על של"ראש ושל"יד, דאיכא בש"ס תפלה של"יד אינה מעצבת של"ראש ושל"ראש אינה מעצבת של"יד, מוכיח מזה דב' מצות הם, דאי תמי מצוה א' היו מעשבות זו את זו כדנתן גבי ציצית ד' ציצית מעצבות זה את זה מפני שהם מצוה אחת, למדיו מזה גבי ציצית מוכר 'מצוה ציצית' בפתח מקני' שהן מצוה אחת ובתפילו מוכר 'מצות' בחולם שהן ב' מצות, וה"ה נמי אם אין לו אלא של"ראש לכר יכר בפתח צ"ש: (ר"י) שתי ברכות, עין הל"ט ט"א ס' נד: מצוה אחת ובתפילו מוכר 'מצות' בחולם שהן ב' מצות, וה"ה נמי אם אין לו אלא של"ראש לכר יכר בפתח צ"ש: (ר"י) שתי ברכות, עין הל"ט ט"א ס' נד:

באור הלכה

ותפסין, ועליהן אם איננו זהיר בטלית'קטן מכהר עלי'דיהו ללבוש בביתו קודם
התפסין השלי'ת'גדול, אבל אם הוא זהיר בטלית'קטן ויכל לצאת קל זה עלי'די
השלי'ת'קטן, ותפסית'גדול ויכל ללבושו בבית'הקטן, וכל'שכן אם ירצה
להתעשר עם טלית'גדול בבית³¹ (מביאר הגר"א): * וטוב וכו'. עין במבאר
הגר"א פסק' בהמקדח, ובחדושי' ר' עקיבא איגר כתב עצה, ש'יכון בעת ברכת
הלית'א: ולא ה'קהל בש'טת ר'ש"י, אפי' מכו' שלא לצאת בברכת הלית'א על השל'
ראש, והיו כן כשת ויכל לברך על ש'לראש וזו' ולא בכלל גורם ברכת שאינה
צריכה, דהא מקדח לצשות כן מפני ספקא דר'נא³² ירוד טעמים אחרים כמו
שכתב בארצות'הייסין; וכבר קדמו העלות'מדי ויפי מה שפאר הפרי'מגדים
את דבריו, ובארצות'הייסין שטמע גס'כן שטמקים לעצה זו, אף בפרי'מגדים
ראיתי שטמקים על זה "ואין להנה כן", ואולי טעמו כדי ש'יכל תרגיל הקדש את
עצמו לפקפק אחר מנהגן של ישראל שנתפשו עלי'פי שיטות השבא מהראשונים;
* טעם וכו'. עין במשנת'הרי"ה, וכן פסק הש"י לקמן בסימן תרפ"ד שצ"ע קטן
ד, דלא כבארצות'הייסין³³, וד'תפסין הגדול ר' עקיבא איגר בהדלו'ו, וכן פסק הפרי'
מגדים, וכן מוכח לבאורה מהב"י הגר"א שם בסוף סימן תרפ"ד שם בסוף סעיף
ג, שצ"ע שם על דין הרמ"א משום דאין משגיחין בתפסה, ולא כתב טעם
המבדוקתם בעצמו (שהוכח במקור'אברהם שם), שמע מנה דב'תפסין אם עכ"כ
ונהיגו ש'לראש אין צריך לסלק, ובארצות'הייסין ראיתי שמצדד לסלק
בארצות'הייסין, משום דב'תפסה עברה ונכר על מה שאמרו דכל שצ"ע ש'יכון
היו'ו שמים, ע"כ צריך עשה לתפס ולנהיג בדין, ולא נהיג והלא באמת קומא
לן להשלי'דו אינו מעכב ש'לראש, וד'ב'עצם קום בזה השל'ראש מצותו רק
דלא קום המצוה כתקנה, ואין לומר דיסלק השל'ראש ויחזו וינהו ויקום עמה
כתקנה, זה אינו, דהלא בכל יגיע ורגע שהוא נושא התפסין עליו הוא קיים בזה
מצות השם ויתקד, וכדאי אין לנו לומר ש'סלק עמה המצוה ממנו דר' שאחר'
ק' יקום יתר מן התקנה מזו אמרו ביבמות'א לט ע"א דצ"ע קטן
ליקום אמר'ו ממתינים בגדול עד שיבאום ממדינת'הייסין, אף הרמב"ם תיב' "ותה'
המכור", משום דכל שהיו מצוה לא משגיחין, אף ה'ס' היינו מקטני'ן לא היינו
מכשלי'ן עלי'דיהו העשה בדין רק בגדר שב ואל מעשה; וכל'שכן כאן שאין
צ"ע לחלק בין שהיה מוכה לשהיה מועטת, וד'היה לזו' ממקור'אברהם סעיף'קטן
דור הגר"א בשם תורת'מנהג'הדשן שחלק בין שהיה דיבמות משום שהתם שאפ"ר
יבית ע"ג סימן י"ב ובתשובת פ"י חלק אה"ע סימן ט"ו ובקריא שכתובת א"צ
שטעם בדין נראה דכל'הי עקלם מודים בזה; וגם ירדו הוא הגר"א בעצמו נהניג
ע"ש הדיון עד רבני הש"י כמו שכתב האלי'הר דר' דמאי דר' חיי' הוי, וימהר

בְּהִנְחָתָם. כתב הכ"ח בסימן ח טעם לזה, מדרתים 'וְהָיָה לָהֶם' לאות על דרך 'וְגו' למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ו'גו', יורה כי עקר המצוה וקיומה תלויה בפנה שייכון בשעת קיום המצוה⁽²⁴⁾. וכתב הפרי מגדים דמכל מקום בדיעבד אפלו אם לא כון רק לשם מצוה בלבד יצא⁽²⁵⁾: **(טז) לְהִנִּיחַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת.** (יד) ונש' נהגים מקמת זה לקרות הארבע פרשיות לאחת הנחת תפלין⁽²⁶⁾, הינו 'קדש' וְהָיָה כִּי יִבְאֶדְךָ, דְּשָׁמַע וְהָיָה אִם שָׁמַע בְּלֹא הָכִי קוֹרִין כֹּל יִשְׁאֹל בְּשַׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע: וּבִתְפִּילִין דְּרִבְנֵי תַּם יֵאמֹר כֹּל הָאֲרָבַע פְּרָשִׁיּוֹת, וּמִנְהֵג יָפָה הוּא [ארה"ח]: **(יז) תַּחֲלֶה.** (טו) דכתב וקשרתם ו'גו' וחדר והיו לטטפת ו'גו': **(יח) ויברך.** יוצה לומר קדם ההדיוק ויברלקמן: **(יט) תַּפְּלִין.** ה'מ"ד (טו) בדרש: **(כ) עַל מִצְוֹת.** בפת"ח תחת הני"ו שהוא לשון יחיד, ולא יאמר בחול"ם שהוא לשון רבים, שהרי לא נחקנה ברכה זו כי אם לתפלין של ראש בלבד, כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר בְּסִימֵן כו [כן הכריעו] (ח) רב האחרונים, דלא כט"ז: **(כא) נוֹטֵב לומר.** משום חשש ספק ברכה לבטלה⁽²⁷⁾, כמש"כ בסימן רי. ולא שהוא ספק גמור, דאם-כן איך יברך מספק ברכה לבטלה ויסמוך על ש"אמר 'ברוך שם קבדו מלכותו לעולם ועד', אֵלָא דאָנן כְּנִי אֲשַׁכְנֵי סְבִירָא לֵן לְהַלְכָּה בְּדַעַת רַבְנֵי תַּם⁽²⁸⁾, רק (יט) לרונח דמלתא להוציא עצמנו מיד כל פקפוק⁽²⁹⁾ ונהגין לומר 'ברוך שם קבדו מלכותו לעולם ועד'⁽³⁰⁾. ונהדר (יט) מאד שלא לומר 'ברוך שם' רק אחר שיהיה השל-ראש על ראשו בראוי, דאם לא-כן יהיה הפסק בין הברכה להנחתה, ויהיה ברכה זו לבטלה כגודאי וצריך לחזר ולברך, והעולם נכשלו זה: **ו' (כב) פָּגַע וכו'.** דוקא פגע

ולנו לסלק המצוה בידים ממי שעושה אותה כדי שאשר-כך יקיים מן המבטח: וכן
ב: ואם שפצאמי אשר-כך ראהו להפוך והוא בסיון תכ"ב בה"ה, ועין שם
לבלוא ליד דחוי: תדא, דגם על זה כבר ערצור הפוסקים בתשובותיהם ונתן בהו
סמך קטיו, ועד, שהם הוא בידים ושם ואל מעשה, מה שאין כי
למה בקדוש הלכה ולא להמיו, וזכו שכתב במעשה³³³, על-כן נראה

שער הציון

(יד) ב"ח ישל"ה: (טו) גקרא: (טז) אקרוניס: (יז) אליה רבה ודרר-התימים וארצות-התימים עין שם שקטב בן בשם הרבה אחרונים, ועין בלבוישי-שקר שגזיקה שהט"ו בעצמו חולק בסיכו על אחיו: (יח) אליה רבה: (יט) פרי-מגדים:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

יום ה' כ"ד סיון תשע"ה - (כ"ה כ"ו סיון תורה ישי"ש שב"ק)

באר הגולה 66

הלכות תפלין סימן כה

ראש תחלה, צריך (כג) להעביר על אותה המצוה ויניח של יד תחלה ואחר כך של ראש: ז' יברך
(ו) [ו] (כד) 'להניח' בקמץ בפתח וברגש: ח' יכל המצוות מברך עליהם עובר
לעשייתן (פרוש, קדם). 'ויעבר את הכושי' פרושו, רץ והקדים לפניו; לפיכך צריך לברך על התפלה של יד
(כה) אחר הנחה על הקברת (כו) קדם קשירתם, שקשירתם זו היא עשייתן. הגה וכן בשל ראש
(כז) קדם (ז) [ז] שמהדקו בראשו (טור): ט' (כח) 'אסור להפסיק (ס) (כט) בדבור בין תפלה של יד
לתפלה של ראש, (ל) *ואם הפסיק מברך על של ראש 'על מצות תפלין': הגה (לא) *ולדין דנוהגין
לברך שתי ברכות אף אם לא הפסיק, צריך (לב) לחזור ולברך על של ראש 'להניח' וגם (ט) 'על מצות' (ד"ע):

באר היטב

(ו) להניח בקמץ. בלבד ולי"ח אות נד ומקור"ם דלונאנו חלקו על המחבר וס"ל לברך בפתח: (ז) שמהדקו בראשו. הנה ג"כ אחר הנחה על הראש וקדם ההדק, ולא כמו שנוהגין העולם שמברכין קדם הנחה, ביח מג"א: (ח) בדבור. אפלו בלשון הקדש, באר שבע ויכנה"ג וצ"ח. וכתב בספר ברכות אברהם, ל"ד דבור אלא אפי' הניח תפלין של יד בבית א' והלך להניח של ראש בבית אחר אע"פ ששבעת הברכה היה דעתו בכה, צריך לברך, וכ"כ שכנה"ג, וצ"ח כתב עליו וצ"ע למעשה ע"ש. ואם רמו בעיניו וקורין באצבעותיו הוי הפסק בין תפלה של יד לתפלה של ראש, הלכ"ט ח"א סי' נו. אם הניח תפלין של יד, ובלשון להניח של ראש קדם שהגיע הקציעה בפשוט אחר שהגיע לאורי הראש הפסיק בדבור, אי אמרין קלושה כמי שהנחה דמא, עין הלכ"ט ח"ב סי' מב. מי שהניח תפלין של יד וברך ג' ברכות העליונות ולא ברך, וסח ביניהם, ומברך שמים, הלכ"ט ח"ב סימן קט: (ט) על מצות. וצריך למשמש בשל

שערי תשובה

מצות, כ"כ מהר"ש ויטורה; ובמקום לוד חלק עליו וכתב שבכ"ז אשכנזי אס נוסף קדם ההדק וברך להניח ובשלי ראש לא יברך כלל, ואם לא נוסף וברך בשמיעת שלי ראש להניח לבר ע"ש: [ז] להניח בקמץ. עבה"ט. ומ"ש בשם הקב"ש ולי"ח ליהא, דאדקדק גם הם הכריעו לומר בקמץ, וכתב בן עמי"ה ע"ה וכתב השיג עליו בא"ד, וא"ר אביר ומציעה הסכימו לה"כ לומר בקמץ וכ"כ מהר"ם זכותא בהשגתו כח"י על ספר מצות שמעור, וכתב כי בקמץ מלשון "להניח ברכה" אפי' שפיר שפירשו שהיה נחה שם בקיים ובקביעות ע"י הקשר לא תוד אנה ואנה, משא"כ בפתח ורגש שפירשו יצא שהוא ג"כ לשון צוה, וגם כשהוא בלשון סימה כגון "והנחתו לפני ה'" אינו אלא סימה גרידא לרגע וארצי ע"ש, וקצת מזה כתב ג"כ בא"ד ע"ש: [ז] שמהדקו. עבה"ט. וכתב בפלמ"צבור שצריך לומר שלא יאמר תפלה לברך על של"י קדם הנחה בקברת דה"ל קודם דקודם. ואמר מהר"ם אפ"י שלא יצא עשה הפריכות לא מקרי עובר לעשייתו.

מברך שמים, ביין דברכות אינן מעבדות מקרי שפיר סח בין תפלה לתפלה

באר הלכה

להניח השלי"ד כדי שיקום כל זמן שבין עניף יהיו שמים, ודי בזה: * ואם הפסיק. פשוט דבין אם התפסק היה עלי"די דבור או על"די הפסח הדעת בזה, וכל"ש בן הוא, עין בקמץ אברהם סימן ח סעיף קטן יד. ושערי הפסק דעל"די דבור הוא אפלו על"די תהא אחת⁽⁴¹⁾, מזה שכתב הרא"ש בהלכות קטנות דאם צנה אמן ביניהם על איזו ברכה ששמע שצריך לחזור ולברך, וצ"ח בתיאודס בכלל ה' שמסתפק על הפסק תכה אחת או שמים בין הברכה לעשיית אותה דבר אם הוי הפסק; ותמה שלא שם לבו לברך הרא"ש אלו. כתב הבאר היטב: אם הניח תפלין של יד, וכשבא להניח של ראש קדם שהגיע הקציעה בפשוט אחר שהגיע לאורי הראש הפסיק בדבור, אי אמרין קלושה כמי שהנחה דמא וקדם לענין זה⁽⁴²⁾, עין בהלכות קטנות ח"ב סימן מב. ועין באצעות החיים שהשיג עליו ברא"ה ברוה"ה, דכל שלא הדק לא נגמר המצוה, וכן כתב בספר שקריידיגים בשם תפלה לדוד. עוד כתב בבאר היטב בשם הלכות קטנות: מי שהניח תפלין של יד וברך ג' ברכות העליונות ולא ברך, וסח ביניהם, מברך שמים, ביין דברכות אינן מעבדות מקרי שפיר סח בין תפלה לתפלה ומברך שמים, והשיג על זה גמ"ס האצעות החיים, דמא אם לבש טלית קטן ולא ברך ואחר כך לבש טלית גדול, יכול לברך ברכה אחת על שניהם, כמו שכתב בשלחן ערוך [סימן ח סעיף ז], והוא הדין בזה חזר בפרט 'להניח' גם אשלי"ד המדקת ואין צריך לברך רק ברכה אחת להמחבר, עין שם: * ולדין דנוהגין וכו'. עין במשנה ברוה"ה בסעיף קטן לב לענין משומש. ודע דהגאון ר' עקיבא איגר מסיק בחידושו דבסח וברך תחלה על שלי ראש 'על מצות' ואחר כך ומשמש בשלי"ד ויחזק הקשר ויברך 'להניח', ובה' יצא יד' שיטת רש"י ורבנו תם. עין שם:

ואפלו לאותן המניחין (כו) תפלין בחל המוצד בלי ברכה, או המניחין דברנו הם אחר שחלץ תפלין דרש"י, או (כז) שחלץ תפלין על"מנת להחזיר, דהרמ"א בסעיף יב פסק דאין צריך לחזור ולברך בשמיעתו אחר כך, אפלו הכי צברה היא להסיים ביניהם, דלכתחלה בעינן שיהיו סמוכין ותכופין זה לזה, דכתיב 'והיה לה לאות על ידך ולזכרון בין עיניך', שיהא הנה אחת לשמיהן: (כט) בדבור. ואפלו (כח) בלשון הקדש; ולכתחלה אסור (כט) אפלו להפסיק בשתיקה אם שוהה הרבה שלא לצורך, אפלו (ל) לא הסיים דעתו; ואפלו (לא) לרמו בעיניו ולקרוץ באצבעותיו בין התפלין של יד ובין התפלין של ראש גס"פ יש לזהר לכתחלה⁽⁴³⁾. אם הניח תפלין של יד בבית זה ותפלין של ראש בבית אחר והיה דעתו לזה, עין לעיל בסיון ח סעיף יג ומשנה ברוה"ה שם לענין טלית⁽⁴⁴⁾, (לג) והוא הדין לענינו: (ל) ואם הפסיק. אפלו (לג) בשוגג: (לא) ולדין דנוהגין וכו'. כי השעם שאנו מברכין שתי ברכות על תפלין ולא די בבכרת 'להניח' לבר הוא, שאנו סוכרין דעקר תקון הברכות אלו כף היתה: בתחלת הנחתם תקנו לברך 'להניח' וקאי נמי על שלי ראש, וקשמיני השלי ראש ומהדקו מברך נמי 'על מצות', שזו היא גמר המצוה⁽⁴⁵⁾, הלכך ממילא אם סח והסיים דעתו צריך לחזור ולברך גם 'להניח' על השלי ראש⁽⁴⁶⁾ [הרא"ש]: (לב) לחזור ולברך. ונכון (לג) שמשמש אז בשלי"ד לחזרו ממקומו ויחזק הקשר, ובה' תחזר ברכת 'להניח' גם על השלי"ד ודומה כאלו הניח עתה השלי"ד והשלי ראש תכופים זה לזה; (לה) ואם ברך בלא משומש,

שער הציור

(כ) מנ"אברהם: (כא) מנ"אברהם: (כב) פרי"מקדים: (כג) פרי"מקדים: (כד) פרי"מקדים: (כה) ומה"ס: (כו) מנ"אברהם: (כז) ארצות החיים: (כח) באר"שבע ופשוט: (כט) פרי"מקדים: (ל) דבקהסח הדעת כללי עלמא אפלו דריעבד חזר ומברך: (לא) ארצות החיים בשם הלכות קטנות: (לב) אלקה רבה וארצות החיים: (לג) פשוט: (לד) מנ"אברהם, וצ"ח בארצות החיים שהצריך וחסד שיטת הנה"ה: (לה) פרי"מקדים וארצות החיים:

הלכות תפילין סימן כה

ביאורים ומוספים

אינו הפסק. ולגבי לבישת שרוול החולצה על התפילין של יד, כתב העובר אורח (ס"א) שהוא הפסק גדול שלא לצורך.

(38) שם (ס"ק לג) כתב בשם האחרונים, שאף על פי שהליכה לא נחשבת הפסק, מ"מ חייב לברך מחמת שינוי מקום, ואין מועיל מה שהיתה דעתו עליו. אך בשם החי אדם כתב (שם ס"ק לד), שיש לחשוש לדעת הסוברים שאף שינוי מקום לא נחשב הפסק, ולכן יש להחמיר שלא לברך, ולהלן (ס"ק מז) כתב שכן היא הסכמת הפוסקים.

[משנ"ב ס"ק לא]

שזו היא גמור המצוה⁽³⁹⁾ וכו', צריך לחזור ולברך גם 'להניח' על השל-ראש⁽⁴⁰⁾.

(39) ולענין מי ששכח לברך בשעת הנחת התפילין, שהדין הוא שיברך כל זמן שעדיין הן מונחות עליו, כתב לקמן (סי' כו ס"ק ג) שאם בירך תחילה על של ראש ואחר כך על של יד, אינו חוזר ומברך.

(40) ואם טעה ובירך על תפילין של ראש 'להניח' תפילין, דעת הגרש"ז אויערבך (הלכות שלמה תפלה פ"ד סי"ח) שאינו נחשב כסח בין תפילה לתפילה ואינו חוזר ומברך ברכת 'להניח', וטעמו משום שאין לומר שברכת 'להניח' תחשב הפסק ויצטרך לשוב ולברך אותה ברכה עצמה.

[ביה"ל ד"ה ואם הפסיק]

ושעור הפסק העל-ידי דבור הוא אפילו עלי-ידי תכה אחת⁽⁴¹⁾ וכו', אי אמרינן קלוטה כמי שהתקנה דמנא לענין זה⁽⁴²⁾.

(41) ואף על פי שבספירת העומר כתב במשנ"ב לקמן (סי' תפט ס"ק לב) שאם טעה במנין הימים והוא תוך כדי דיבור לברכה, אינו חוזר ומברך, כיון שאין זה נחשב כהפסק בין הברכה לספירה, ביאר הגרש"ז אויערבך (שרת מנחת שלמה ח"א סי' יח אות ב) שאינו דומה הפסק בברכת התפילין להפסק בברכת ספירת העומר, שאף על פי שטעה בספירה, מ"מ עדיין עסוק הוא בענין הספירה ולא הסיח דעתו ממנה.

(42) ובטעם הדבר שלא הן להחשיבו כמנוח מדין 'לבוד', ביאר הישועת דוד (א"ח סי' לח) ש'לבוד' מחשיבו כמנוח באוויר במקום שבו הוא נמצא כעת, ואין זה מועיל להחשיבו כמנוח על הראש, אבל מדין 'קלוטה' כמי שהונחה אפשר לדונו כמנוח על הראש.

[משנ"ב ס"ק כג]

כיון דכתיב בקרא מפרש דיד קודם, דמתחלה יקשרתם ויבדד יל'ט'ט'פ'ת⁽³⁴⁾.

(34) מה שנקט 'מפורש', יתבאר על פי דברי הפמ"ג (משנ"ב ס"ק ה) שכתב שאף על פי שגם דין 'אין מעבירין על המצוות' הוא מדאורייתא, מ"מ כיון שהדין להקדים את התפילין של יד מפורש בפסוק, אין משגיחים על העברת המצוה.

[משנ"ב ס"ק כז]

ויקריבך יברך אפילו אחר-כך⁽³⁵⁾, דמצוה שיש לה משך זמן הוא בקלי יומא⁽³⁶⁾.

(35) ולכתחילה, כתב לקמן (סי' כו ס"ק ג) שיברך עליהם קודם שיניח את של ראש.

(36) ולענין הלוש תפילין קודם שיאור היום, כתב השו"ע לקמן (סי' ל ס"ג) שבשינוי זמנו, ימשמש בהן ויברך עליהן. וכן כתב המשנ"ב להלן (ס"ק לב) לגבי מי שהפסיק בדיבור בין הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש, שלדעת הרמ"א שצריך לברך על הנחת השל ראש שתי ברכות, נכון למשמש אז בשל יד כדי שתחשב ברכת 'להניח' גם על השל יד. וכן כתב השו"ע לעיל (סי' ח ס"ו) לענין הלוש ציצית בעור שאין ידיו נקיות, שכשיטול ידיו ימשמש בה ויברך עליה. ולכאורה הוא הדין כאן, שאם אינו מברך על התפילין מיד, יש למשמש בהן קודם שיברך עליהן.

[משנ"ב ס"ק כט]

גם-כן יש לזהר לכתחלה⁽³⁷⁾ וכו', ציין לעיל בסימן ח סעיף יג ומשנה ברוךה שם לענין טלית⁽³⁸⁾.

(37) ולענין נישוק התפילין שכתב השו"ע לקמן (סי' כח ס"ג) שמנהג החכמים לנשק את התפילין בשעת הנחתן, כתב הנימוקי א"ח (שם ס"ק ב) שכיון שהוא מצוה אין זה הפסק. ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' י) כתב, שאף על פי שהנישוק אינו חלק ממצוות הנחת תפילין, מ"מ מסתבר שרשאי לנשקן מפני שאין בזה שיחוי כלל ואינה נחשבת להפסק, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' כד ס"ק ד) לגבי נישוק הציצית.

ולענין הכיסוי שנהגו לשים על התפילין של יד, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' ה) שראוי להניחו רק לאחר שיניח תפילין של ראש, וביעבר אם הניחו לאחר התפילין של יד קודם הנחת השל ראש

הַלְבוֹת תַּפְּלִין סִימָן כה

י' (לג) יאם סח (י) לצורך תפילין (לד) אינו חוזר וימברך. *יאם שמע קדיש או קדשה בין תפלה של יד לתפלה של ראש (לה) לא יפסיק (לו) לענות (יא) [יא] עמכם, "אֵלָא (לי) שותק ושומע ומכוון למה שאומרים: "לא אחר שקשר של יד על הזרוע נינה של ראש (לח) קדם שיברך (יג) הרצועה סביב הזרוע. "גיש מי שאומר (לט) שאסור להוציא תפלה של ראש (יג) [יג] מהתיק עד שתהא תפלה של יד (מ) מונחת: הגה ואף אם שניהם לפניו חוץ לתיק, (מא) לא יתקן לפתח התפלה של ראש עד אחר הנחה של יד (מה"א ומה"י בן חיים). יש מי שכתב להניח של יד מישוב ושל ראש מעמד

זך כְּשֹׁאֵמֶר שְׂנִית לְחִנּוּת, ט"ז: (י') לְעֶרְךָ תִּפְלִין, וּלְתַהוֹלָה אֲסוּר, מִיְּהוּ א
 לֹא סִיג בְּלֹא יֵהָיֶה מִקֵּד לְחִסּוּת, מ"א: (י"ב) עִמָּהֶם, וְאִפְּרִי לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בְּרַבַּת
 תִּפְלִין שֶׁבֶרֶךְ אַחֵר לַעֲצוּמוֹ אֲסוּר, וּבְרִשְׁמוֹאֵל סִימֵן קִמּוּב; וְאִם פֶּסֶק וְעֵנָה,
 מִחֻלָּקַת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם חִזּוֹר וּמִבְּרֶךְ, וְט"ז פֶּסֶק דֹּא"צ לְחִזּוֹר וּלְבֶרֶךְ וְכ"כ דְּבֶרֶךְ
 שְׁמוֹאֵל שֵׁם, וְעַיֵן בְּתַשׁוּבֹת פְּנִים מֵאִירוֹת חֶלֶק אִיזוֹ סִימֵן נט. וְקָבַח הַמֵּי"א וּמִי"מ
 מִשְׁמַע דְּהַמְנִית בְּחַי"ת בְּלֹא בְּרַבָּה רִשְׁאֵי לַעֲנוֹת, דְּלִיקָא אֲסוּר אֲלֵא מִשּׁוּם
 שְׁנוּרִם בְּרַבָּה, וְהָכָא אֵין קָאן בְּרַבָּה ע"ש; לִפְי"ז מִקֵּד לַעֲנוֹת קִדִּישׁ וְקִדְשָׁה
 וְאִמֵּן בֵּין תַּפְּסָה לְתַפְּסָה תַּתְּפִּילִין דְּרַת' הוּאִיל וְאֵין מִבְּרִכּוֹן עֲלֵיהֶם, וְכ"כ
 בְּהַדְּנָא בְּתַשׁוּבֹת דְּבִרְכִינוּם חֶלֶק אִי"ת ס' נט. גס נ"ל אִם תְּבִרֵי מִבְּרֶךְ עַל
 הַתִּפְּלִין וְהוּא מִכּוּן לַעֲזֹת בְּכִרְבַּת כְּבִירוֹ וְגַם חִבְרוֹ מִכּוּן לְהוֹצִיאוֹ, דְּרִשְׁאֵי
 לַעֲנוֹת קִדִּישׁ וְקִדְשָׁה וְק"ל אֲגַל שִׁיחַת חֲלִין לְעוֹלָם אֲסוּר, וְכ"כ דְּבִרְכִינוּם
 שֵׁם, וְעַיֵן בְּעִיט' ס"ק י"ב, וְעַיֵן סִימֵן ל"א ס"ק ג' מ"ש"ש: (י"ג) הַרְצוּעָה, וּבִכְנוֹת
 אִיתָא מִשְׁתַּאֲרִי ז"ל כֶּרֶךְ קִדִּשׁ שְׁתֵּינִית שֶׁל רֹאשׁ, וְעִיל ס' כז ס"ק טו מ"ש"ש:
 (י"ד) מִתְּחִילָה, וְנִיחָא בְּתִיק בִּכְפֹּן שְׂא"א לִשְׁלִי רֹאשׁ שְׁתִּיבֹא קִדִּשׁ, ט"ז. כְּהֵנָּה ג'
 כְּתִבַּת אֲשֶׁר רַבֵּי דֹאֵין קִפְּיָא חֶלֶק בְּתַשְׁמִינִית עֲצוּמוֹ מוֹצִיָּא מֵהַיֵּךְ לִדִּם שְׁתֵּי
 שְׁלִיִּדֵי, בְּכָל אֶחָד אֶחָד כְּעוֹד שְׁנוֹן מִנִּית תַּפְּסָה שֶׁל ד' מוֹצִיָּא וְתַמִּיד לוֹ
 תַּפְּסָה שֶׁל רֹאשׁ אִם קִפְּיָא ע"ש, וְעַיֵן בְּסִפְר מִשְׁנוֹת־חִסּוּדִים דֵּה גו וּבְע"ת:

יִמְשֹׁשׁ אַחֵר הַבִּרְכָּה, וְעֵינַי בְּכֹאבִי הִלְכָה מִה שִׁתְּכֻבוֹ בְּשֵׁם הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אֵיגֵר בָּהּ: **י' (לג) אִם סָח.** וְאֶפְלוּ (לו) אִם סָח בֵּין בִּרְכַּת 'לְהֵנִיחַ' וּבֵין הַנִּחַת הַתַּפְּלִין שֶׁל יָד גַּם כֵּן דִּינָא הֵכִי: **(לד) אֵינוֹ יָכוֹי.** אָכֵל לִכְתֻּחָה אֲסוּר לְהִסִּית בֵּין בִּרְכַּת 'לְהֵנִיחַ' עַד אַחֵר הַנִּחָה שֶׁל רֹאשׁ **(לו)** אֶפְלוּ בִּדְבָרִים שֶׁהֵן לְצִדְקָת תַּפְּלִין, אִם לֹא הֵיכָא שְׂאִי אֲפֻשֶׁר בְּעֵינַי אַחֵר. **(לז)** אֵךְ בַּחֲל הַמוֹעֵד שְׂאִין מִבְּרָכִין אֲפֻשֶׁר דִּישׁ לְהִקָּל לִכְתֻּחָה בִּדְבָרִים שֶׁהֵם לְצִדְקָת תַּפְּלִין: **(לח) לֹא יִפְסִיקוּ.** וְאֶפְלוּ לְעִנּוֹת אָמֵן עַל בִּרְכָּה זוֹ גּוֹפֵא, כְּגוֹן לְעִנּוֹת אָמֵן עַל בִּרְכַּת תַּפְּלִין שֶׁמִּבְּרַךְ אַחֵר, אֲסוּר, אִם לֹא שִׁתְּכֻבוֹ מִכּוֹן לְהוֹצִיאוֹ בִּבְרָכָה זוֹ וְתִשׁוּבַת ד"ש וְהַגְרָע"א בְּחִידוּשֵׁי דִלָּא כַּפְּנִים מֵאִירוֹת, ע"ש:] **(ליו) לְעִנּוֹת עִמָּהֶם.** וְאִם פֶּסֶק וְעָנָה אָמֵן יֵחָא שְׂמָה רַבָּא אִזְיָא קִדְשָׁה

ומכר⁴⁴³ ויצן בבאר הלקה. ויחל המועד, או המניח תפלין דרבנו תם וכיוצא, שמניח בלי ברכה, (מא) יש להקל ולהפסיק לענית אמן ויהא שמה נכא ויגדשה ויכרכו ואמן, אף (מז) אחר-כך ויו השלי"ד ממקומו קדם שנייה השלי"ראש כדי שיהיה תורה אחת לשניהן: (לז) **שותק** ושו"מ. דהשתתקה כעניה (מג) לענן לצאת ידי חובה⁴⁴⁴, אכל לא שיתשב כהפסקה: **יא (לח) קדם** שברך. השטעם, (מד) בין שברכת 'להניח' חוזרת גם על של ראש, כפ"ל בסעיף-קטן לא, וכל-שכן להמסר לעיל בסעיף ה דסיבא לה דאינו מברך אלא אחת, על-כן ימנע ההפסק בכל מה שייכל, והפריכה סביב הורוע אינה מעקר הדין⁴⁴⁶, על-כן טוב לאחר אותה עד שנייה שלי"ראש. ובספר פננות האר"י ז"ל כתוב שהנה נהג לכת' השבעה פריכות סביב ורועו תחלה ואכל (מה) לא הג' פריכות שעל האצבע, מפני שהוא סובר פיון דלכתחלה גם הפריכות הוא מצוה לפיכך אין זה הפסק, (מו) וכן המנהג בכל מקום. ויצן בתשובת משפנות יעקב סימן כח, דעתו גם-כן פמנהגו לכת' קדם על הורוע לחזק, ובלאו הכי לא מתקיים ואינו נקרא קשינה, עין שם. כתב בספר מאמר מרדכי: אם שמע קריש ויגדשה אחר שברך על שלי"ד, ואם יכת' לא יהיה לו פנאי להניח שלי"ראש ולענות, ניח שלי"ראש קדם הפריכות (מז) אם יכול להדק במקצת שלא ימיש התפלה של יד ממקומו: (**לט**) **שאסור וכי**. הניו (מח) אפלו אם ירצה להוציא השלי"ראש והשלי"ד שניהם בשנה מן התיק, דבנה אין מעביר על המצות, אפלו הכי יש לומר, כי יש בזה טעם על-פי הקבלה, כמו שכתב בבית יוסף⁴⁴⁷; וכל-שכן להניח השלי"ד מידו ולהתעסק בהוצאת השלי"ראש, מדינא אסור: (**מ**) **מונחת**. רוצה לומר, שתהיה מהדקת נפה על הורוע, ואז מתר (מט) אפלו קדם שעשה השבעה פריכות. ואם אחר גכול להוציא ולתקן שלי"ראש בעוד שהכרו מניח שלי"ד, הפריי-מגדים מחמיר וארצות-התיים מקל, עין שם: (**מא**) **לא תתקן**. רוצה לומר (נ) אפלו אם בעת תפון השלי"ראש לא ניח השלי"ד גם-כן מידו, אפלו הכי (נא) כשמניח אחר-כך השלי"ראש להניח השלי"ד הי כמעביר על

(ל) פרימקדים: (לז) מְגֻזְאֲבָרְקִים: (מ) פְּרִימְקָדִים וְאַרְצוֹת־הַיָּם: (נ) הָיָא"ש פְּתֻכּוֹת קִטְנוֹת: (מ) לְבִישׁ וְנִחְלִיזְכִי יִמְגֻזְאֲבָרְקִים וְאַלְהִי רַבָּה וְיִמְזִי אֲדָם וְדִרְי־הַיָּם, דְּלֹא כְּשׁ: (מז) מְגֻזְאֲבָרְקִים וְדִרְי־הַיָּם וְאַרְצוֹת־הַיָּם וְעוֹד מִרְבָּה אֲחֻזּוֹתֵי ע"ש, דְּלֹא כְּאַלְהִי רַבָּה: (מב) אֲרָצוֹת־הַיָּם: (מג) ט"ו: (מד) ט"ז בְּשֵׁם הָיָא"ש: (מה) פְּרִימְקָדִים: (מו) פְּרִימְקָדִים: (מז) אֲרָצוֹת־הַיָּם: (מח) אֲרָצוֹת־הַיָּם: (מט) אֲחֻזּוֹתֵי: (נ) פְּרִימְקָדִים: (נא) מְגֻזְאֲבָרְקִים:

